

4. Хто допоможе опанувати цей курс?

5. Якими науковими джерелами Ви можете скористатися?

Однак, впровадження анотацій по вибірковим дисциплінам не дає 100 % результату. Дуже часто студенти вибирають дисципліну по її назві, а розуміння її важливості і необхідності приходить значно пізніше.

Вибір дисциплін варіативного блоку здійснюється студентами наприкінці першого року навчання. «Статистика» — як обов'язкова дисципліна з'являється в третьому семестрі і лише наприкінці семестру, коли студенти зрозуміли, що це за наука, наскільки вона важлива настає час розуміння. Тобто час вибору курсу «Статистики II» — це період завершення третього семестру, а вибір, на жаль, був здійснений набагато раніше. Поталанило тим, хто ще на першому році навчання інтуїтивно відчув важливість цього курсу і обрав саме його. Однак є і такі — хто помилився з вибором і прагнуть вже свідомо обрати цей курс. Ось тут і починаються проблеми у спілкуванні з деканатами, багаторазові походи на кафедру з єдиною метою: зробити свій свідомий вибір. Який вихід з цієї ситуації?

На наш погляд, час вибору дисциплін варіативного блоку на четвертий семестр необхідно змістити на початок, а краще середину, третього семестру.

Тоді ми отримаємо студентські групи, які зробили свій вибір у відповідності з особистим розумінням вивчення тієї чи іншої дисципліни. Автоматично зросте і мотивація до навчання, а відтак і якість освіти.

А. О. Маслов, канд. екон. наук, доц.,
кафедра історії економічних учень та економічної історії

НОРМАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗНАТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Входження українських вищих навчальних закладів до європейського освітнього простору в межах освітньої концепції Болонського процесу, як одне із завдань, передбачає створення модульних програм із навчальних дисциплін, шляхом їх об'єднання. Це стосується також таких важливих дисциплін історико-еко-

номічного циклу, як «економічна історія» та «історія економічних учень», які на сьогодні поєднані в якості нової єдиної дисципліни «Історія економіки та економічної думки». З'явилися дискусії стосовно можливості та засобів змістового поєднання цих, здавалося б, з одного боку, зовсім протилежних, а з іншого — дуже близьких історико-економічних дисциплін.

Але, не дивлячись на їхню начебто відокремленість і самостійність, вони настільки тісно взаємодіють між собою, що *сьогодні можна говорити про єдину історико-економічну науку — історію економіки та економічної думки.*

Теоретико-методологічними засадами, які дають можливість одночасного і взаємопов'язаного розгляду проблем історії економіки та історії економічної думки, на наш погляд, є ідеї видатних економістів минулого, зокрема А. Сміта та Дж. Н. Кейнса. Так, ще А. Сміт визначив дві складові економічної науки: *позитивний бік* (або аспект) та *нормативний бік*. *Позитивний бік* який відповідає на запитання «*що є?*», «*як є?*», і, таким чином, *характеризує стан господарства тієї чи іншої країни у кожен конкретний момент*. Але господарська практика, господарський досвід сьогодення, яким би він не був, — вже завтра стає історією. Суспільство прагне до того, щоб реальний справ стан в економіці був якнайкращим. *Нормативний бік* економічної науки якраз і дає відповідь на запитання «*як має бути?*» Нормативний аспект економічної науки становить, таким чином, не що інше як її теоретичний аспект, або економічну теорію, яка з точки зору своєї нормативності й повинна давати свої рекомендації для господарської діяльності (позитивного аспекту) не безпосередньо, а опосередковано через економічну політику. Саме цей взаємозв'язок і можна показати за допомогою пропонованого нами «*методологічного трикутника*» економічної науки (рис. 1).

Взаємозв'язок між економічною теорією (нормативний аспект) та господарством (позитивний аспект) проявляється не тільки завдяки впливу економічної теорії на господарську практику засобами економічної політики, що свідчить про те, що *економічна теорія становить методологічну основу для розробки та реалізації економічної політики*, але поряд із цим *економічна теорія розвивається під безпосереднім впливом господарської практики, що проявляється через методологічну функцію економічної історії, яку вона виконує стосовно економічної теорії і реалізується*, згідно Дж. Н. Кейнса, у трьох ролях — *ілюстративній, критичній та ролі обґрунтування необхідності розробки нових економічних теорій.*

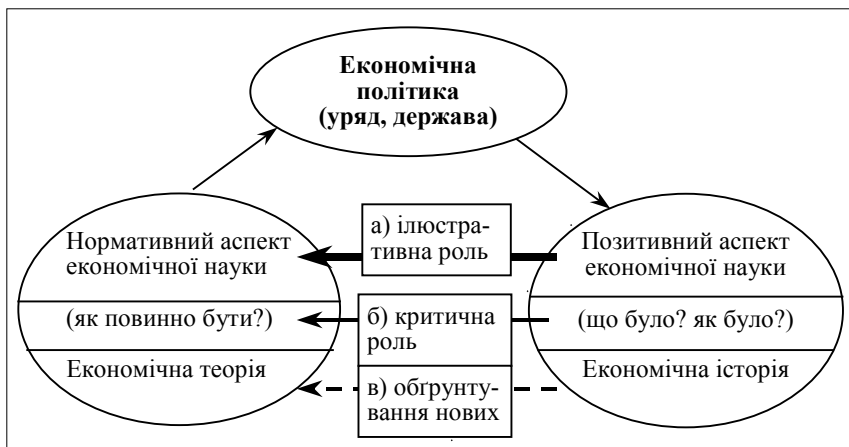


Рис. 1. «Методологічний трикутник» економічної науки.

Отже, між господарською практикою (історією економіки), економічною теорією (яка з часом стає історією економічної думки) та економічною політикою, існує тісний взаємозв'язок. Економічна теорія повинна пояснювати проблеми господарського розвитку, і реагуючи на них, давати адекватні рекомендації його коригування при *розробці законодавчими державними органами економічної політики та її реалізації урядом*.

Яскравою ілюстрацією недостатньо адекватної оцінки господарської реальності з боку економічної теорії при відповідній економічній політиці, коли і виникає потреба у виконанні *функції обґрунтування необхідності розробки нової економічної теорії*, теоретико-методологічні засади якої були б адекватними нагальним потребам господарської практики, є провали та криза неокласики, яка увібрала в себе принцип економічного лібералізму класичної школи політекономії (*laissez faire*) і не врахувала значних змін та нових монополістичних тенденцій, що відбулися наприкінці XIX — початку XX ст., що в підсумку призвело до Великої депресії, здійснення революції в економічній теорії і виникнення кейнсіанства, яке, запропонувавши альтернативну теоретичну систему та економічну програму, дозволило національним урядам подолати наслідки Великої депресії і впродовж тривалого часу бути адекватною та ефективною теоретичною системою.

Отже, «методологічний трикутник» дає можливість вирішити проблему поєднання змісту історії економіки та економічної думки стосовно того чи іншого історичного проміжку часу.